

УДК 342.951:339.166.5

Б. І. Бабенко,
кандидат технічних наук, доцент,
старший науковий співробітник науково-організаційного відділу
Державного науково-дослідного інституту митної справи,

О. В. Миронов,
старший науковий співробітник науково-організаційного відділу
Державного науково-дослідного інституту митної справи

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Вітчизняна практика і міжнародний досвід сфери інтелектуальної діяльності характеризується значним рівнем неправомірного використання результатів такої діяльності недобросовісними учасниками зовнішньоекономічних відносин. Відтак виникає необхідність розв'язання цього проблемного питання та правового регулювання даної сфери відносин [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти захисту об'єктів права інтелектуальної власності (ПІВ) досліджувалися і в працях вітчизняних вчених-правознавців та економістів: Г. О. Андросюка, І. Г. Бережнюка, Я. П. Ващука, В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко, Т. С. Демченко, В. О. Жарова, І. Ю. Кожарського, Н. М. Мироненко, Ю. М. Капіци, О. П. Коцюби, П. В. Пашка, С. К. Ступак, Г. В. Цірат та ін. Однак питання захисту ПІВ митними органами не знайшли достатнього висвітлення у наукових працях. В умовах, коли Україна інтегрується до Євросоюзу (ЄС), ці питання є досить важливими, зокрема з метою забезпечення національної безпеки та економічного зростання країни.

Мета даної статті полягає у проведенні порівняльного аналізу законодавства України, ЄС та Митного союзу (Російської Федерації (РФ), Республіки Казахстан (РК)

та Республіки Білорусь (РБ)) щодо захисту об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) в контексті діяльності митних органів.

Результати досліджень. Формування нормативної бази в сфері інтелектуальної власності (ІВ) в Україні та відповідна інституційна база необхідні для забезпечення набуття, реалізації та захисту ПІВ. У теперішній час вона включає державні органи, установи та структури, що наділені прямими і непрямими функціями та відповідальністю в сфері ІВ та судові органи. Зокрема, до органів виконавчої влади відносяться: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України; Міністерство внутрішніх справ України; Міністерство аграрної політики та продовольства України; Державна служба інтелектуальної власності України; Державна фіскальна служба України (відділ захисту прав інтелектуальної власності та експортного контролю Управління заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності Департаменту організації митного контролю та оформлення; Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів тощо (рис. 1) .

У Митному союзі (МС) та ЄС процедура переміщення товарів, що містять об'єкти ПІВ (табл.1), регулюється низкою наднаціональних (союзних) та національних законодавчих актів [2-8] тощо.

Рисунок 1. Схема взаємодії органів виконавчої влади щодо недопущення переміщення товарів через митний кордон України з порушенням права інтелектуальної власності

Так, до митного законодавства МС належать:

Митний кодекс (одна з складових частин сучасної нормативно-правової бази, на підставі якої функціонує МС;

міжнародні договори держав-членів МС, що регулюють митні правовідносини в МС;

рішення Комісії МС, що регулюють митні правовідносини в МС, прийнятих відповідно до Кодексу МС й міжнародними договорами держав-членів МС;

національне законодавство у сфері митної справи, зокрема: федеральний закон «Про митне регулювання в Російській

Федерації», закон «Про митне регулювання в Республіці Білорусь», кодекс «Про митну справу в Республіці Казахстан».

Відповідно до союзного та національного законодавства, митне регулювання переміщення ОІВ зводиться до того, що при виявленні ознак порушення ПІВ митний орган має право призупинити митне оформлення таких товарів та їх випуск. Правовласники ж мають право подати заяву про включення цих об'єктів до Єдиного митного реєстру, а декларант, який здійснює переміщення товарів, при наявності письмової згоди правовласника на знищення товарів має право обрати митний режим щодо

Таблиця 1.

**Об'єкти права інтелектуальної власності,
що включаються до митних реєстрів**

№ з/п	Об'єкти	Відповідно до законодавства					
		України	МС	РБ	РК	РФ	ЄС
	Авторського права*	+	+	+	+	+	+
	Суміжних прав**	+	+	+	+	+	+
	Результати науково-технічної творчості	Винаходи	+	-	-	-	-
		Корисні моделі	+	-	-	-	+
		Промислові зразки	+	-	-	-	-
		Сорти рослин	+	-	-	-	+
		Патент					+
		Топографія напівпровідни-кових продуктів					+
		Дизайн	-	-	-	-	+
		Комерційні позначення	Торговельний знак (марка)	+	+	+	+
	Географічні позначення		+	-	+	+	+
	Знаки обслуговування (торгове най-менування)		-	+	+	+	+

+ - наукові твори; літературні твори; містецькі твори; комп'ютерні програми, бази даних.
++ - виконання творів; фонограми; відеограми; програми теле-, радіоорганізацій

Джерело: узагальнено авторами відповідно до [8, 2, 3, 4, 5, 6].

знищення товарів, випуск яких припинено (РФ та РБ). У главі 46-й Митного кодексу МС визначені особливості переміщення через митний кордон і здійснення митних операцій відносно окремих категорій товарів і осіб, зокрема: «Особливості здійснення митних операцій відносно товарів, що містять ОІВ».

Законодавство ЄС на відміну від МС більш врегульоване та уніфіковане і складається також з наднаціональної та національної частин, зокрема нормами наднаціонального митного законодавства є Митний кодекс ЄС, який встановлює загальні правила й процедури, відносно товарів, що ввозяться (вивозяться) з митної території ЄС, а питання митного забезпечення дотримання ПІВ, вирішені у Регламенті (ЕУ) № 608/2013 Європейського Парламенту та Ради від 12.06.13 тощо. Митні органи відповідають, головним чином, за здійснення контролю за міжнародною тор-

гівлею Союзу, у т.ч. й товарами з об'єктами ПІВ. Відповідальність митних органів регулюється національним законодавством держав-членів.

В Україні митні органи Державної фіскальної служби України сприяють захисту ПІВ під час пропуску товарів через митний кордон України і керуються національним законодавством з питань державної митної справи, тобто Митним кодексом України (МКУ) й іншими нормативно-правовими актами держави та міжнародними договорами України.

Проект «Національної стратегії розвитку сфери ІВ в Україні» (обговорення якого тривало до 29.09.2014 року) та Постанова КМУ України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10.09.2014 р. № 442, конкретизують основні шляхи реалізації ідей та поглядів щодо розвитку інституційної бази, підтримання та забезпечення належного функціонуван-

ня і сфери розвитку ІВ в Україні. Наразі інституційні зміни передбачають і удосконалення питань правового регулювання заходів митних органів в даній сфері відносин, які пов'язані з призупиненням митного оформлення вивезених (ввезених) на митну територію України товарів для вільного обігу.

З метою виявлення особливостей правового регулювання захисту ПІВ, під час переміщення товарів з об'єктами ПІВ через митний кордон України, проведено порівняльний аналіз щодо положень митного законодавства України, ЄС та МС. За результатами цього аналізу встановлено, що ця сфера врегульована по-різному.

Виявлено одноманітні підходи та особливості з організації та здійснення заходів захисту об'єктів ПІВ у контексті діяльності митних органів. Зокрема, одноманітність у підходах відображено у:

- основних завданнях митних адміністрацій та митних органів в сфері охорони ОІВ;
- організації митного контролю та митного оформлення, яке здійснюється в загальному порядку з урахуванням особливостей встановлених відповідними митними кодексами, регламентами та угодами;
- змісті заходів, пов'язаних із призупиненням митного оформлення, які не застосовуються до особистих речей громадян та припасів;
- забороні ввезення (вивезення) товарів з порушенням права ІВ;
- вимогах до ведення митних реєстрів щодо надання захисту ПІВ і які повинні вестись митними адміністраціями;
- змісті заяв про сприяння захисту майнових прав на об'єкти ПІВ, які складаються правовласниками за встановленими формами і подаються за наявності необхідних підстав;
- вимогах щодо внесення змін до митного реєстру та скасування рішень митного органу про призупинення випуску товарів, виключення об'єкта ПІВ з митного реєстру та відмові щодо надання захисту ПІВ;
- переліку заходів митних органів щодо здійснення призупинення митного оформлення;

- необхідності внесення правовласником страхової суми за можливу майнову шкоду;
- порядку здійснення митними органами контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти ПІВ та взаємодії з іншими державними органами, уповноваженими у сфері захисту ПІВ, в порядку, визначеному відповідним законодавством тощо.

Крім зазначеного, нами виявлені й особливості правового регулювання захисту ПІВ під час переміщення товарів з об'єктами ПІВ через митний кордон України, зокрема:

- діяльність митних адміністрацій держав-членів ЄС та МС відбувається відповідно до союзного, а митних органів - відповідно до національного законодавства;
- функції захисту ПІВ в ЄС та МС покладаються на митні органи, які керуються національним та союзним законодавством;
- обмін інформацією в митних органах здійснюється: в ЄС – з використанням телекомунікаційного зв'язку та автоматизованої «Митної Інформаційної системи», яку буде запроваджено з 01.01.2015 року;
- в МС – на російській мові, офіційними виданнями, електронною поштою, через Інтернет-сайт Комісії МС та митних органів держав-членів Союзу (в РК використовується веб-портал);
- виконання функцій з захисту прав ОІВ покладаються на митні органи ЄС і МС;
- крім об'єктів авторського та суміжного ПІВ (табл. 1) додатково вносяться до митних реєстрів: МС – знаки обслуговування (торгове найменування), а в ЄС – патент, топографію напівпровідникових продуктів, дизайн, знаки обслуговування (за виключенням корисних моделей та промислових зразків);
- мають місце відмінності правового регулювання захисту ПІВ ЄС та МС з підстав щодо питань внесення ОПІВ до митних реєстрів та, щодо кількості додатків, що подаються разом із заявою правовласника до митних адміністрацій;
- існують різні вимоги до характеристик, що забезпечують розпізнавання това-

рів, які містять об'єкти ПІВ – в кодах до 4-х перших знаків Єдиних товарних номенклатур зовнішньоекономічної діяльності МС;

- процедури подовження терміну охорони та захисту прав ОІВ, здійснюється за зверненням правовласника, з визначенням терміну подовження захисту ОПІВ правовласником МС або митної адміністрації ЄС;

- мають місце термінологічні відмінності у змісті адміністративних та кримінальних діянь, адміністративних і кримінальних покарань. Встановлені і істотні відмінності у розмірах адміністративних штрафів у порівнянні з державами МС та ЄС (зокрема з Республікою Болгарією). Норма адміністративної відповідальності за порушення права ІВ, при переміщенні товару через митний кордон України, прописана тільки у МКУ (ст. 476). В Україні та ЄС застосована спрощена процедура стосовно знищення товарів, як умови звільнення правовласника від адміністративної відповідальності тощо.

Висновок. У статті розглянуто правові особливості регулювання митного захисту

ПІВ в ЄС та МС під час переміщення товарів через митний кордон України в порівнянні з національним законодавством.

Проведений порівняльний аналіз показав, що: сферою застосування заходів призупинення митного оформлення підозрюваних товарів з об'єктами ПІВ є ввезення на митну територію України або вивезення за її межі товарів з метою вільного обігу (виняток становлять особисті речі громадян, припаси та ін.); ця сфера врегульована по-різному; одноманітні підходи щодо організації та здійснення заходів захисту об'єктів ПІВ є очевидним позитивним свідченням того що, в Україні здійснюється наближення положень Митного кодексу України до стандартів ЄС і, що в Україні існує сучасна нормативно-правова база регулювання правовідносин у сфері ІВ; виявленні особливості правового регулювання захисту ПІВ в Україні, в порівнянні з ЄС та МС, потребують додаткового дослідження, конкретизації, вдосконалення та практичної реалізації, з врахуванням встановлених відмінностей у даному дослідженні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/ip-strategy28082014>
2. Таможенный кодекс Таможенного союза [Электронный ресурс] : Приложение к Соглашению о Таможенном кодексе Таможенного союза [принятый Решением Межгосударственного Совета Таможенного союза от 27.11.2009 года № 17]. – Режим доступа : http://www.tks.ru/codex_ts
3. О таможенном регулировании в Республике Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.customs-union.com/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD-%D1%80%D0%B1-%D0%BE%D1%82-10-%D1%8F%D0%BD%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8F-2014-%D0%B3-%E2%84%96-129-%D0%B7-%C2%AB%D0%BE->
4. О таможенном деле в Республике Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://adilet.zan.kz/rus/docs/K100000296_
5. О таможенном регулировании в Российской Федерации [Электронный ресурс] : закон [принятый Государственной Думой 27.11.2010 г. № 311-ФЗ]. – Режим доступа : <http://base.garant.ru/12180625/#ixzz34L6nfCL9> , <http://base.garant.ru/12180625/>
6. Постанова (ЄС) № 608/2013 від 12 червня 2013 року з питань митного забезпечення додержання прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

7. <http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=13571>
8. Про адміністративні порушення та покарання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/zarub_zakon/Bolg_1969.pdf
9. Митний Кодекс України [Електронний ресурс] : закон [прийнятий Верх. Радою 13.03.2012 № 4495-VI]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

Бабенко Б.І., Миронов О.В. Особливості правового регулювання охорони об'єктів права інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України

Анотація. У статті розглянуті особливості правового регулювання охорони та захисту прав об'єктів інтелектуальної власності митними органами зарубіжних країн у порівняльному аналізі з митним законодавством України.

Ключові слова: митний реєстр, об'єкти прав інтелектуальної власності, призупинення митного оформлення, законодавство

Бабенко Б.И., Миронов А.В. Особенности правового регулирования охраны объектов права интеллектуальной собственности во время перемещения товаров через таможенную границу Украины

Аннотация. В статье рассмотрены особенности правового регулирования охраны и защиты прав объектов интеллектуальной собственности таможенными органами зарубежных стран в сравнительном анализе с таможенным законодательством Украины.

Ключевые слова: таможенный реестр, объекты права интеллектуальной собственности, приостановление таможенного оформления, законодательство

Babenko B.I., Myronov O.V. Peculiarities of Legal Regulation of Protection of the Objects of Intellectual Property Rights during Movement of Goods across the Customs Border of Ukraine

Summary. The article considers peculiarities of legal regulation of protection and security of intellectual property objects by customs authorities of foreign countries in comparative analysis with the customs legislation of Ukraine.

Key words: customs register, objects of intellectual property rights, suspension of customs clearance, legislation.

